

NAZIM HIKMET

WIERSZE WYBRANE

Z oryginału tureckiego przełożył
ZYGMUNT ABRAHAMOWICZ

P I E R R E L O T I

„Tajemnice!
Poddanie się losowi!
Wiara w przeznaczenie!
Kraty na oknach haremów, zajazd, karawana.
Na podwórcu meczetu pod daszkiem fontanna!
Sultanka płasająca na srebrnych stolikach!
Kochanka, padyszach,
tysiąc i jeden lat żyjący szach.
Z minaretów zwisają ozdobne drewniane sandały.
Kobiety z nosami barwionymi henną
nucąc pieśni tkają wzorzyste kobierce.
Wśród wiatrów zielonobrody muezzin do modlitwy wzywa!“
Oto Wschód widziany oczyma francuskiego poety!
Tak wygląda
    Wschód
w książkach,
których milion tłoczą na minutę!
Jednak ani wczoraj,
    ani dziś, ani jutro
takiego Wschodu
    nie było,
    nie będzie!
Wschód
to pola, na których giną nadzy niewolnicy,
    pracując bez chleba!
To ziemia, która darzy bogactwami
wszystkich prócz własnego ludu!
To kraj, który umiera z niedostatków, z głodu!
To śpichlerz pszenicy
pełen aż po same brzegi!
    Śpichlerz Europy!

Azjo!
Na telegraficznych masztach statków Ameryki
wieszają się na długich warkoczach
twoi Chińczycy
zółci jak woskowe świece!
Na najwyższym,
najniebezpieczniejszym,
najbardziej zaśnieżonym szczycie Himalajów
brytyjscy oficerowie każą grać jazzowi
i nogi o czarnych paznokciach nurzają w Gangesie,
który połknął białozębne trupy Pariasów!
Anatolia od końca do końca
stała się polem ćwiczebnym Armstronga!
Pierś Azji już wezbrała gniewem!
Wschód
dłużej cierpieć nie będzie!
Dość już mamy tego, dość!
Gdyby ktokolwiek z was
potrafił nawet przywrócić życie
naszemu wołowi, który zdycha z głodu,
to, jeśli jest burzujem,
niech się nam nie waży pokazać na oczy!
Nawet ty,
ty, Piotrze Loti!
Wesz tyfusowa, która łązi
po naszych żółtych ceratowych grzbietach
i przechodzi ciągle z jednych plec na drugie,
jest nam bliższa niż ty,
oficerze francuski!
Ty, oficer francuski,
prędzej niż dziewczynę uliczną
zapomniałeś ową Azade o oczach błękitnych jak niebo!
I nawet w grobie nie zaznała spokoju Azade,
której niedolę tak głęboko odczuwa me serce,
bo mogiłę jej rozerwały pociski z twoich dział morderczych.
Kto jeszcze nie wie,
niech się teraz dowie,
że jesteś niczym innym, tylko szarlatanem!
Szarlatanem
sprzedającym na Wschód z pięciokrotnym zyskiem
zgniłe francuskie towary
jest Pierre Loti!
Jakimże ty byłeś mieszczchańskim świntuchem!
Gdybym wierzył, że prócz materii jest w nas także dusza,
to w dzień wyzwolenia Wschodu
paliłbym cygaro przy oprawcy, który rozepnie
twoją duszę

na krzyżu przy moście!
Podaliśmy wam swą rękę,
myśmy do was wyciągnęli dłoń.
Uściśnijcie nas,
sankiuloci Europy!
Popędźmy w jednym szeregu nasze czerwone rumaki!
Cel jest bliski,
spójrzcie:
do dnia wyzwolenia zostało niewiele.
Rok wyzwolenia Wschodu
powiewa ku nam swoją zakrwawioną chustką!
Nasze czerwone konie tratują kopytami pępek imperializmu.
(1925)

B O S O P R Z E Z A N A T O L I Ę

Zamiast turbanów
mamy na głowach
słoneczny żar.
Jałowa ziemia
służy za obuwie naszych bosych stóp.
Obok nas idzie
stary chłop
słabszy od swojego muła,
nie obok nas,
lecz w naszej krwi,
co płonie.
Z nieokrytym grzbietem
i bez bata w rękę,
bez konia, bez wozu,
bez żandarma
mijaliśmy bezleśne góry,
błotniste miasteczka,
wsie podobne do niedźwiedzich leżysk.
Tak cały ten kraj obeszliliśmy w koło!
W załzawionych oczach
chorych z głodu wołów
słyszeliśmy głosy kamienistych pól.
Widzieliśmy, że skiby czarnych
nie ożywia
ziemia
złotokłosym tchnieniem!
Nie,
nie była to podróż, jaka bywa we śnie:
widzieliśmy ciągle tylko zwały śmieci,

bo tak wyglądają w Turcji wsie i miasta.

My wiemy,
do czego ten kraj
z tęsknotą wzdycha!

Ta tęsknota
jest jasna
jak myśl materialisty.

Jest w niej
treść,
treść ścisła!

* * *

Ciasne,
wykrzywione domki
wśród uliczek wąskich jakby krecie chody
chylą ku sobie nastroszone czuby.
Strojni w jedwabie kupcy,
co mają słowa łagodne, gołębie,
lecz oczy podobne do oczu złych duchów,
siedzą wśród stosów rozmaitych dóbr.

Przed nimi stoją
nędzarze
w popękanych butach.

Gruby, tępy
żandarm
gna przed sobą parę
złapaną w polu na grzesznej miłości.

W karczmie
stary dziad-śpiewak
pryska śliną na pacholę-ucznia,
zgorzony woła o karę do nieba
i młodym kochankom
pluje prosto w twarz.

Jednak to
miasteczko śpiące i zatechłe
tonie w melancholii mało romantycznej,
bo swoje tęsknoty
mogłoby wyrazić
w dwóch bojowych słowach:

PARA! ELEKTRYCZNOŚĆ!

Jeśli macie oczy,
to musicie widzieć,
że ten oracz o ziemistej twarzy
i z piersią jak sito,
który ledwie wyżył wśród wysokich gór
i w którego głowę

wbija swoje szpony poborca podatków,
 chce
     z córką,
        żoną
                   i dwukolną arba
 zostać na ostatniej piędzi swojego poletka,
 tutaj z nimi umrzeć,
     tu
           z nimi znaleźć wspólny grób.

*   *   *

Góry i pola czekają,
 jak młoda kobieta tęskniąca za mężem,
     maszyn
           z napędem parowym,
 które kryją
     w każdym pazurze moc tysiąca byków
        i prują glebę lekko niby wodne fale!
 Ej, wy,
     którym nadmiar tłuszczu
        nie pozwala nawet swobodnie oddychać!
 Ej, panowie,
 którzy, podróżując wygodnie w trójkonnej karecie,
 rzucacie westchnienie Pierre'a Loti
     wieśniakom ogłuchłym,
        beznosym i ślepym!
 Dość już mamy słuchania cukrzonych bajeczek!
 Niech nareszcie
     pojma
        wasze tepe łby
           te dwie proste prawdy:
 Chłop pragnie ziemi,
     ziemia pragnie
        maszyn!

O R K I E S T R A

Hejże! Hej!
 Naiwny człowieku!
 Odrzuć ten grat od siebie daleko!
 Trójstrunny saz,
 co kwili głosami trzech drobnych słowików,
     na nic się tobie
        nie przyda!

Hejże! Hej!
 Naiwny człowieku!
 Trójstrunny saz,
 co kwili głosami trzech drobnych słowików,
 gór i jezior swym dźwiękiem
 przeskoczyć
 nie może.

Trójstrunny saz
 nie ma mocy
 wziętej od wsi i miast,
 od zuchwałych rzek,
 co chciałyby zmienić kierunek swych wód,
 mocy, która zmusza
 milionowe rzesze,
 by się śmiały,
 by łkały,
 jako jeden człek!

Hej! Hej!
 Trzy słabiutkie słowiki zakłete w trzech strunach
 sazu trójdzwięcznego
 umarły, dręczone przez ciebie,
 więc saz niepotrzebny rzuciłem do kąta!

Hej! Hej!
 Z drzewa trójstrunnego sazu
 szaleńczy palacze
 wystrugali fajkę
 i palą w niej opium!

Hej! Hej!
 Zagrała już moja orkiestra!
 Gra z nią woda, góry, fale na kształt gór, góry na kształt fal!
 Hej! Hej!
 Biją młotów dźwięki
 o ciężkich kowadeł ogłuchłe bębenki!
 Pługi z trudem kroją twardej gleby dal!
 Wpadł w zapal dyrygent,
 dmie moja orkiestra.
 Gra z nią woda, góry, fale na kształt gór, góry na kształt fal!
 (1921)

L I S T D O Ż O N Y

11. 11. 33

Więzienie w Brusie

Moja jedyna!
 W ostatnim liście
 piszesz,
 że cię głowa boli,
 że serce szaleje z rozpatrzy,

że nie przeżyjesz,
jeśli mnie powieszą,
jeśli mnie utracisz.

Będiesz żyła, zoneczko!
Wiatr rozszarpie wspomnienia, odpędzi daleko;
przeżyjesz, siostró o płomiennych włosach,
jeszcze wiele lat
dwudziestego wieku.

Śmierć to trup,
który się kołysze na sznurze morderczym,
ale takiej śmierci
nigdy się nie podda moje dumne serce.
Bądź pewna, jedyna,
że gdy nieszczęsny kat
swą pajęczą ręką
założy mi powróż na szyję,
nie zobaczy nikt
śmiertelnego lęku
w źrenicach

Nazima!

Będę myślą przebywał
z przyjaciółmi, z tobą,
gdy nadejdzie kres mojego życia
i tylko ból rozłaki
zabiorę do grobu...

Żono!

Ty, która dobrocią i blaskiem
promieniujesz wokół,
pszczołko moja o miodowych oczach,
po cóż ja to wszystko tobie napisałem!
Proces dopiero się zaczął, jeszcze nie skazany.
Chociaż ci, co mnie sądzą, chcieliby mej śmierci,
jednak zabić człowieka nie jest dziś tak łatwo,
jak bywało dawniej, za czasów sułtana.
Odrzuć od siebie te ponure myśli,
może się w przyszłości to wszystko odmieni.
A tymczasem,
jeśli masz w domu choć trochę pieniędzy,
kup i pošlij mi ciepłej bielizny z flaneli,
bo mię tutaj męczą reumatyczne bóle.
I pamiętaj zawsze, że ty, żona więźnia,
mujesz wierzyć,
że wrócą dni naszego szczęścia.

*Przełożył z oryginału tureckiego
Zygmunt Abrahamowicz*